

"Vem ska hängas för de sjuka husen?"

Sjuka hus är en angelägenhet för arkitekten, som föreskriver limmade golvmattor. Det skriver **Leif Kåvestad**, byggnadsingenjör och före detta hälsoskyddsinspektör.

Arkitekten är esteteten som ska skapa vackra, ändamålsenliga bostäder, skolor och förskolor. Men även vackra hus kan bli sjuka hus vid fel val av material. Finns kunskapen hos arkitekten att de flesta sjuka hus beror på golvkonstruktioner med limmade golvmattor av linoleum och plast?

"Under varje skede av planeringen och projekteringen av ett byggnadsarbete ska arkitekter, konstruktörer och andra som medverkar, inom ramen för sina uppdrag, se till att arbetsmiljöpunkter beaktas när det gäller byggskedet som det framtida brukandet" (Arbetsmiljölagens 3 kap 7§).

Arkitekten kan inte längre försvara sig med att säga "det är inte mitt bord". Arkitekten har också ett ansvar enligt Arbetsmiljölagen för de sjuka hus som byggs.

Under de senaste trettio åren har allergierna ökat oroväckande, särskilt bland barn och ungdomar som är betydligt känsligare än vuxna för miljöförorenningar. Idag är vartannat barn drabbat av astma, allergier och överkänsliga mot de kemikalier som finns i vår inomhusmiljö. De reagerar tidigare på en dålig inomhusmiljö med astma och allergier som följd. Det började i slutet på 1970-talet som "dagissjuka" och "kontorssjuka" för att senare kallas "sjuka hus".

Den tekniska orsaken till i stort sett alla sjuka hus-problem

i nybyggda och renoverade fastigheter efter 1975 kan beskrivas med ett ord: FUKT i golvkonstruktionen.

Problemet råkar sammanfalla med att lösningsmedelsbaserade golvlim fasades ut för att ersättas med vattenbaserade lim. Hälsobesvär som golvläggarna tidigare råkade ut för i arbetsmiljön drabbade nu de personer som flyttade in i de nybyggda husen.

Vid limning av golvmattor rekommenderas att den relativa fuktigheten i underlaget är högst 85 procent relativ fuktighet, RF. Vid limning med vattenspädbart lim tillförs cirka 90 gram vatten per kvadratmeter. På en betongyta som torkats till 80 procent höjs fuktighetshalten med denna vattenmängd till cirka 93 procent. En ökning med 13 procent, vilket innebär en nedbrytning av golvlim och PVC-mattor.

Denna kunskap är på intet sätt ny. Hur kommer det sig att den inte nått de arkitekter som förespråkar linoleummattor som golvbeläggning? Det är en typ av golv som uteslutande har lagts in på förskolor och skolor.

Vem ska hängas?

Inom byggbranschen är detta ingen ny kunskap. Den har fun-

nits under tjugo år, men ingen har vågat slå larm. Byggbranschen är en ekonomisk maktfaktor. Den styr både politiker och myndigheter under maffialiknande former. I byggbranschen finns inga hastighetsbegränsningar, inga krav från myndigheter, bara rekommendationer. Här är det full fart framåt som gäller.

Att leverera ett sjukt hus är inte kriminellt. Följer man bara luddiga rekommendationer och branschens egna byggregler går man skadefri. Till sin hjälp har den professorer och läkare som friskförklarar landets alla sjuka hus.

Ingen skugga ska falla över den arkitekt som inte informeras om problemen med limmade golvmattor. Men arkitekten bör vara medveten om han/hon för framtiden inte ska välja ett golvmaterial som måste limmas.

Den som ska hängas för de sjuka husen är politikerna som inte uppmanat Boverket, Kemikalieinspektionen, Arbetsmiljöverket och Socialstyrelsen att ta fram föreskrifter som förhindrar byggandet av sjuka hus. Politikerna har sitt sätt att bemöta problemet; Vi tillsätter en utredning. Efter trettio år med de sjuka husen där en kemikaliebomb detonerat i vart fjärde nybyggt hus ligger ett löjets skimmer över deras engagemang och ointresse för frågan som är ett folkhälsoproblem.

LEIF KÅVESTAD

"Denna kunskap är på intet sätt ny. Hur kommer det sig att den inte nått de arkitekter som förespråkar linoleummattor som golvbeläggning?"